

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ ТА БЕЗПЕКИ
ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ**

**ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ
ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ**

РОЗГЛЯНУТО

Методичною нарадою Навчально-методичного центру цивільного захисту та безпеки життєдіяльності Чернівецької області

Протокол № 3 від 23.03.2016 р.

Начальник НМЦ ЦЗ та БЖД

Чернівецької області

полковник служби цивільного захисту

Ткач О.В.

СХВАЛЕНО

Науково-методичною радою

Інституту післядипломної педагогічної освіти

Чернівецької області

Протокол № 4 (160)

від 20.03.2016 р.

Директор ІНЦОЧО

Білянін Г.І.

МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК

**«День цивільного захисту, об'єктове тренування з цивільного захисту
у загальноосвітніх, професійно-технічних навчальних закладах:
організація, підготовка проведення»**

Упорядники:

Самборський Я.А., завідувач обласних та міста Чернівці курсів удосконалення керівних кадрів 3 категорії Навчально-методичного центру цивільного захисту та безпеки життєдіяльності Чернівецької області;

Коноплянко Ю.Б., методист з предмету «Захист Вітчизни» науково-методичного центру виховної роботи Інституту післядипломної педагогічної освіти Чернівецької області

Осадчук Л.В., викладач I категорії обласних та міста Чернівці курсів удосконалення керівних кадрів 3 категорії Навчально-методичного центру цивільного захисту та безпеки життєдіяльності Чернівецької області;

Прохоренко А.С., завідувач обласного методичного кабінету Навчально-методичного центру цивільного захисту та безпеки життєдіяльності Чернівецької області;

Мінков О.В., старший майстер виробничого навчання циклу практичної підготовки обласних та міста Чернівці курсів удосконалення керівних кадрів 3 категорії Навчально-методичного центру цивільного захисту та безпеки життєдіяльності Чернівецької області

Рецензенти:

полковник служби цивільного захисту **Мамавко А.А.**, т.в.о. начальника Управління Державної служби України з надзвичайних ситуацій у Чернівецькій області

Самолук В.Я., начальник Управління з питань надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення Чернівецької міської ради

Чернівці
2016

Обговорено та схвалено на методичній нараді педагогічних працівників Навчально-методичного центру цивільного захисту та безпеки життєдіяльності Чернівецької області (надалі – Центр), протокол № 3 від 25 березня 2016 року

Методичний посібник упорядкований для завідувачів навчально-консультаційних пунктів, майстрів виробничого навчання навчально-методичного центру цивільного захисту та безпеки життєдіяльності Чернівецької області і керівників загальноосвітніх, професійно-технічних навчальних закладів Чернівецької області.

При укладанні методичного посібника використано рекомендації та досвід проведення показового тренування щодо дій у надзвичайних ситуаціях та при виникненні пожеж з учасниками навчально-виховного процесу під час «Дня цивільного захисту» за участю представників апарату ДСНС України, Навчально-методичних центрів цивільного захисту та безпеки життєдіяльності Тернопільської, Івано-Франківської, Закарпатської, Львівської, Чернівецької областей 24 лютого 2016 року.

Упорядники:

Самборський Я.А., завідувач обласних та міста Чернівці курсів удосконалення керівних кадрів 3 категорії Навчально-методичного центру цивільного захисту та безпеки життєдіяльності Чернівецької області;

Коноплянко Ю. Б., методист з предмету «Захист Вітчизни» науково-методичного центру виховної роботи Інституту післядипломної педагогічної освіти Чернівецької області;

Прохоренко А.С., завідувач обласного методичного кабінету Навчально-методичного центру цивільного захисту та безпеки життєдіяльності Чернівецької області

Осадчук Л.В., викладач I категорії обласних та міста Чернівці курсів удосконалення керівних кадрів 3 категорії Навчально-методичного центру цивільного захисту та безпеки життєдіяльності Чернівецької області;

Мінков О. В., старший майстер виробничого навчання циклу практичної підготовки обласних та міста Чернівці курсів удосконалення керівних кадрів 3 категорії Навчально-методичного центру цивільного захисту та безпеки життєдіяльності Чернівецької області

«Турбота про життя і здоров'я дітей –
це найважливіша праця вихователя...»
Василь Сухомлинський

ГЛАВА І. ОРГАНІЗАЦІЯ, ПІДГОТОВКА ТА ПРОВЕДЕННЯ ДНЯ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Мета та основні завдання проведення Дня цивільного захисту:

- 👉 вироблення в учнів умінь, навичок грамотно і чітко діяти в різних надзвичайних ситуаціях для захисту свого здоров'я та життя;
- 👉 виховання в учасників навчально-виховного процесу впевненості в ефективності заходів цивільного захисту;
- 👉 формування та розвиток в учнів високих морально-психологічних якостей: відваги, витримки, ініціативи та кмітливості, взаємодопомоги, постійної готовності правильно діяти при загрозі чи виникненні НС;
- 👉 вдосконалення теоретичних знань та практичних навичок учасників навчально-виховного процесу щодо дій у надзвичайних ситуаціях;
- 👉 практична перевірка вміння та навичок учнів користуватися засобами
- 👉 індивідуального захисту (ЗІЗ), виготовляти найпростіші засоби захисту
- 👉 органів дихання, надавати домедичну допомогу;
- 👉 навчання керівного складу та педагогічних працівників в організації
- 👉 проведення заходів цивільного захисту в школі, ПТУ;
- 👉 пропаганда передового досвіду організації і здійснення навчального процесу з цивільного захисту та безпеки життєдіяльності.

До організації та підготовки Дня цивільного захисту рекомендовано залучати працівників навчально-методичного центру цивільного захисту та безпеки життєдіяльності для забезпечення методичного супроводу заходу.

День цивільного захисту проводиться *без припинення навчально-виховного процесу щороку у квітні-травні.*

Основні заходи у школі (ПТУ) плануються з педагогічним колективом, обслуговуючим персоналом, учнями.

Практична спрямованість заходів, що проводяться протягом Дня цивільного захисту повинна носити характер змагань, викликати інтерес учнів, спонукати їх до поглиблення знань з цивільного захисту, безпеки життєдіяльності та здобуття практичних навичок щодо дій у надзвичайних ситуаціях.

В учнів різного віку викликають зацікавленість:

- ✚ укриття в пристосованих приміщеннях або в спеціальних захисних спорудах під час дії вражаючих чинників надзвичайної ситуації, а також при загрозі їх виникнення;
- ✚ евакуація із зони надзвичайної ситуації в разі загрози виникнення критичних умов для безпечного знаходження людей;
- ✚ використання засобів індивідуального захисту органів дихання і шкіри;
- ✚ організація надання домедичної допомоги постраждалим;
- ✚ змагання юних рятувальників за елементами програми «Школа безпеки».

Розуміння процесу, який відбувається в ході відпрацювання дій у надзвичайних ситуаціях, в учня настає поступово.

Період, протягом якого учень еволюціонує від гри до свідомих дій, у великій мірі залежить:

- ✓ від належної організації роботи керівника школи (ПТУ) щодо проведення заходів цивільного захисту;
- ✓ від періодичності та якості проведення занять, тренувань з питань цивільного захисту, безпеки життєдіяльності із залученням відповідних спеціалістів, використання захисної споруди (сховище, ПРУ),
- ✓ системи оповіщення та інформування в навчальному закладі, тощо.

! Підготовка до Дня цивільного захисту у навчальному закладі розпочинається **за 45 днів** до його проведення.

1. Підготовчі заходи Дня цивільного захисту:

- проходження керівником навчального закладу відповідного навчання на територіальних курсах, навчально-методичних центрах цивільного захисту та безпеки життєдіяльності;
- розробка наказу про підготовку і проведення Дня ЦЗ, інших розпорядчих, плануючих документів, їх своєчасне доведення до виконавців;
- призначення штабу керівництва тренуванням для підготовки та контролю за діями тих, хто навчається;
- вивчення керівним складом та іншим працівниками школи (ПТУ) нормативно-правових документів та планів навчального закладу (суб'єкта господарювання) у сфері цивільного захисту;
- проведення інструктивно-методичних занять з керівництвом тренування, протипожежного тренування;
- детальне планування майбутнього виконання комплексу заходів Дня цивільного захисту;
- проведення інструктажів з посередниками та керівниками на навчальних місцях з практичного відпрацювання заходів і робіт;
- підготовка навчальних місць з відпрацювання практичних заходів;
- контроль знань і умінь обслуговуючого персоналу та педагогічних працівників за програмою загальної підготовки навчання працюючого населення;
- перевірка знання заходів безпеки працівників, які залучаються до відпрацювання практичних питань з тренування;
- оновлення наочної агітації, відеотеки, літератури з питань цивільного захисту, безпеки життєдіяльності, обладнання тематичних виставок, тощо;
- удосконалення навчально-матеріальної бази цивільного захисту, безпеки життєдіяльності навчального закладу.

2. Плануючі документи Дня цивільного захисту

До них відносяться наказ директора навчального закладу «Про підготовку та проведення показового об'єктового тренування - Дня цивільного захисту план проведення об'єктового тренування - Дня цивільного захисту в навчальному закладі. Підготовка проекту наказу та основних плануючих документів покладається на призначену особу з питань цивільного захисту навчального закладу – заступника директора школи (ПТУ). Наказ керівника навчального закладу «Про підготовку та проведення Дня цивільного захисту розробляється з урахуванням вимог нормативних документів МОН України, Державної служби України з надзвичайних ситуацій.

У наказі повинні бути визначені:

- 📄 мета та завдання Дня цивільного захисту;
- 📄 тема проведення;
- 📄 строки проведення;
- 📄 склад учасників;
- 📄 відповідальні виконавці.

З моменту видання та доведення до виконавців вимог наказу «Про підготовку та проведення Дня цивільного захисту», розпочинається безпосереднє планування його заходів.

В рамках планування заходів, які повинні бути відпрацьовані під час проведення Дня цивільного захисту, необхідно передбачити виконання **навчально-методичних та практичних заходів.**

План проведення Дня цивільного захисту розробляється відповідальним за організацію цивільного захисту (заступником директора), погоджується з керівниками органу управління освітою та відділу (управління) цивільного захисту та затверджується керівником навчального закладу.

У плані визначаються заходи, які виконуються при проведенні Дня цивільного захисту, їх послідовність, відповідальні виконавці та терміни виконання.

3. Основні заходи Дня цивільного захисту

3.1. Практичні заходи:

- відпрацювання прийомів користування засобами індивідуального захисту;
- проведення протипожежних, світломаскувальних, герметизаційних та евакуаційних заходів;
- відпрацювання практичних дій відповідно до Плану реагування на надзвичайні ситуації.

3.2. Навчально-методичні заходи:

- практичні, класно-групові заняття, семінари, бесіди, вікторини;
- відкриті уроки з залученням до їх проведення працівників навчально-методичного центру цивільного захисту та безпеки життєдіяльності області, фахівців служб цивільного захисту області (міста), аварійно-рятувальних підрозділів ДСНС України в області, ветеранів служби цивільного захисту-ліквідаторів аварії на Чорнобильській АЕС, управління цивільного захисту населення облдержадміністрації;

3.3. Агітаційно-пропагандистські заходи:

- тематична радіогазета, конкурс стіннівок, малюнків, демонстрація відеоматеріалів, виставка засобів індивідуального захисту (ЗІЗ), навчально-матеріальної бази;
- зустріч з ветеранами цивільного захисту, учасниками ліквідації наслідків Чорнобильської аварії, змагання юних рятувальників за окремими елементами програми «Школа безпеки».

4. Етапи Дня цивільного захисту

4.1. Перший етап. Лінійка. Проведення планових занять.

День цивільного захисту розпочинається з проведення загальношкільної лінійки - урочистого відкриття цього заходу.

Тривалість лінійки - до 30 хвилин до початку першого уроку.

Під час проведення лінійки виступають посадові особи школи (ПТУ), учні та запрошені гості з нагоди Дня цивільного захисту.

Після урочистої лінійки розпочинаються відкриті, підсумкові уроки, інші заходи.

На ці заходи можуть бути запрошені ветерани служби цивільного захисту, учасники ліквідації наслідків Чорнобильської аварії, представники ДСНС України, управління з питань цивільного захисту населення облдержадміністрації, навчально-методичного центру цивільного захисту та безпеки життєдіяльності, санепідемстанції.

На цей день розкладом уроків бажано передбачити опрацювання підсумкових тем програм з предметів «Основи здоров'я», «Захист Вітчизни» у вигляді відкритих уроків для відповідної вікової групи.

Усі інші уроки проводяться відповідно до розкладу занять з виконанням практичних та навчально-методичних заходів згідно з Планом проведення Дня цивільного захисту. Для вчасного доведення до відома всіх учасників завдань, місця та часу проведення заходів, при їх плануванні учнів навчального закладу доцільно поділити на три вікові категорії:

I категорія – 1- 4 класи;

II категорія – 5-9 класи;

III категорія – 10-11 класи загальноосвітніх та перший курс професійно-технічних навчальних закладів.

Такий підхід також дозволить максимально ефективно відпрацювати питання цивільного захисту на кожному навчальному місці.

Головною умовою успішного проведення Дня цивільного захисту, повинна бути його насиченість практичними заходами, які б викликали зацікавленість в учнів.

У залежності від тематики й обсягів навчання учнів з предметів «Захист Вітчизни» та «Основи здоров'я» під час Дня цивільного захисту можуть проводитися:

У 1-4 класах:

Вікторини, рольові ігри, змагання, до програми яких включається від однієї до декількох вправ, тренування, відпрацювання дій за сигналами оповіщення при надзвичайній ситуації по класах.

Заходи можуть закінчуватися переглядом відеоматеріалів, що висвітлюють різні види надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру.

У 5-9 класах:

Вікторини, відкриті уроки, змагання, естафети.

Учні **6-7 класів** активно беруть участь в оперативному випуску стіннівок за тематикою цивільного захисту, безпеки життєдіяльності, основ здоров'я, а з числа накопичених матеріалів оформляються фотовітрини, фотоальбоми.

У 10-11 класах :

Змагання, семінари з обговоренням підготовлених рефератів, практичні заняття з вирішення ситуаційних завдань з цивільного захисту, користування ЗІЗ, користування первинними засобами пожежогасіння, надання домедичної допомоги.

У підготовчий період та в ході проведення заходів учні **10-11 класів** готують і озвучують *радіогазету «Знай і вмій»*, організовують змістовні радіопередачі під час перерв, а також можуть брати участь у суддівстві вікторин, проведенні естафет в 1-9 класах.

Крім планових занять, учні під час Дня цивільного захисту беруть участь:

◀ у конкурсі малюнків за тематикою цивільного захисту, безпеки життєдіяльності - на уроках малювання;

❖ у виготовленні найпростіших засобів захисту (ВМП) - на уроках трудового навчання;

❖ у вивченні тем «Хімічна небезпека», «Радіаційна небезпека» - на практичних заняттях і тренуванні.

У цей день використовуються міжпредметні зв'язки для поглибленого вивчення факторів, що призводять до надзвичайних ситуацій (фізика, хімія, астрономія, географія, біологія), гуманітарні предмети (обговорення художніх, історичних творів, у яких висвітлюється тематика надзвичайних ситуацій).

4.2. Другий етап. Проведення тренування з питань цивільного захисту, протипожежного тренування (детально розглядається у главі 2).

В ході тренування учасники навчально-виховного складу діють за ввідними при загрозі або виникненні НС, які прогнозуються на території школи.

Опрацювання цього етапу починається за рішенням директора школи – на будь-якому іншому уроці.

Оповідення за ввідною проводиться від електричної напруги або засобами з живленням, колективною або індивідуальною мовною інформацією.

Варіанти ввідних для штабу керівництва тренуванням:

- ❖ «Переведення школи в режим підвищеної готовності»;
- ❖ «Переведення школи в режим надзвичайної ситуації»;
- ❖ «Розлив(викид) НХР (аміаку, хлору, ртуті)»;
- ❖ «Пожежа в приміщенні школи»;
- ❖ «Аварія на АЕС»;
- ❖ «Замінування школи»;
- ❖ «Виявлено підозрілий предмет»;
- ❖ «Сильний вітер (ураган, смерч)».

Варіант ввідної. «Розлив (викид) НХР (аміаку, хлору, ртуті)».

А) Отримання сигналу від управління(відділу)освіти про аварію на одному з підприємств міста і ймовірність отруєння небезпечними хімічними речовинами (НХР).

Постійний керівний склад (комісія з НС):

- збір у кабінеті директора;
- постановка завдання, організація спостереження за навколишньою обстановкою, а також постійний зв'язок із управлінням, відділом освіти.

Учні:

- Сигнал «Увага всім !» повідомляється через радіовузол, дзвінковою сигналізацією, іншим способом про загрозу отруєння небезпечними хімічними речовинами;
- учні одержують ЗІЗ, одягають найпростіші засоби захисту(ВМП).

Б) Виникнення небезпеки хімічного отруєння НХР.

- Подається ввідна «Розлив (викид) небезпечної хімічної речовини» (дзвінкова сигналізація). Керівники (адміністрація) школи й вчителі керують діями учнів.
- Залежно від характеру погоди, кількості НХР учасники навчально-виховного процесу укриваються у захисних спорудах, піднімаються на верхні поверхи, або сходять в підвальне (цокольне) приміщення, одягають ЗІЗ або найпростіші засоби захисту органів дихання (ВМП).
- Залежно від ймовірної ситуації відпрацьовуються елементи евакуації.
- Посередники фіксують стан організованості, дисципліни та підготовки учнів до виконання поставлених завдань.
- Особлива увага, щоб учні навчально-виховного процесу дотримувалися тишини.

☞ Окрема оцінка виставляється учасникам навчально-виховного процесу за відпрацювання алгоритму дій з евакуації.

Варіант ввідної «Аварія на АЕС».

А) Одержана інформація від управління(відділу)освіти про можливу загрозу зараження (забруднення) внаслідок аварії на АЕС.

Постійний склад (вчителі, технічні працівники школи):

☞ у кабінеті директора збирається керівний склад школи, здійснюється оповіщення всіх інших працівників (вчителів);

☞ директор школи організовує через посередників контроль за проведенням заходів;

☞ організовується контроль за навколишнім середовищем.

Учні:

🔊 ***Сигнал «Увага всім !»***

☞ у ***2-4-х класах*** здійснюється тренування щодо правильності одягання найпростіших засобів захисту органів дихання із завчасно виготовленого матеріалу;

☞ у ***5-11-х класах*** організовується робота з герметизації шкільних приміщень;

☞ в усіх класах проводяться санітарні та протипожежні заходи (прибирання приміщень), складаються списки для одержання засобів індивідуального захисту (ЗІЗ).

Б) Початок радіоактивного зараження (забруднення) із підвищенням рівня радіації більше, ніж 30 мкр/год.

Постійний склад:

☞ збір керівного складу і постановка завдань.

☞ класні керівники проводять роз'яснювальну роботу серед учнів.

Учні

 Сигнал «Увага всім !» Оповідчаються через шкільний радіовузол або іншим способом, доводиться обстановка і алгоритм дій в умовах можливого зараження.

В) Підвищення рівня радіації до 60 мкр/год і більше.

 Подається ввідна «**Виникнення загрози радіоактивного зараження**» і дається команда про укриття у захисних спорудах.

 Припиняються заняття, всі укриваються у захисній споруді (підвальне приміщення) відповідно до встановленого плану-схеми розміщення.

 Після прибуття у захисну споруду, класні керівники (старости класів) згідно журналу відвідування уточнюють наявність учнів та засобів індивідуального захисту.

 Ті класи, які не одержали ЗІЗ, приводять у готовність найпростіші засоби захисту органів дихання.

 Педагогічний склад доводить до відома учнів правила поведінки їх на території школи в умовах підвищеного радіаційного фону, в режимі радіаційного захисту, ведуть роз'яснювальну роботу для недопущення паніки.

 Під час опрацювання ввідної посередники тренування фіксують точність і якість виконання поставлених завдань при заповненні захисних споруд – час прибуття класу в дане місце.

4.3. Третій етап. Проведення заходів

Після закінчення останнього уроку (відпрацювання ввідних) організовується загальне шиккування класів, які брали участь у попередньому етапі. Нагадується порядок змагання юних рятувальників за окремими елементами програми «Школа безпеки», проведення вікторин та інших заходів, про черговість участі у яких видаються маршрутні листи.

Варіанти проведення заходів

Змагання є найактивнішою, масовою формою закріплення знань і удосконалення практичних навичок учнями.

По своєму змісту і об'єму вони поділяються на два види: змагання з однієї вправи або комплексні змагання з послідовним відпрацюванням цілого ряду різноманітних вправ. Вони можуть бути як командні, так і особисті. Висока організація змагань, узгодженість у роботі суддів залежить від правильно розробленої документації, яка передбачається при підготовці і проведенні змагань, їх підготовки і інструктажу.

Для 1-4 класів до програми змагань можуть бути включені такі вправи як:

- ☛ укриття у захисній споруді за сигналом «Увага всім!»;
- ☛ одягання респіратора (протигаза), ватно-марлевої пов'язки;
- ☛ перебування в протигазі з фізичним навантаженням.

Для 5-9 класів до програми змагань включаються ті ж вправи, що і для 1-4 класів, крім того:

- ☛ одягання протигазу на постраждалого;
- ☛ виготовлення ватно-марлевої пов'язки;
- ☛ накладання первинної пов'язки на різні ділянки тіла;
- ☛ накладання гумового джгута на стегно (плече);
- ☛ накладання закрутки за допомогою хустинки і інших підручних засобів на стегно (плече).

Для 10-11 класів до програми включаються змагання юних рятувальників за окремими елементами програми «Школа безпеки» (умови змагань юних рятувальників на дистанції смуга перешкод з виду «Аварійно-рятувальні роботи у зоні техногенної аварії» є у навчально-методичному центрі цивільного захисту та безпеки життєдіяльності Чернівецької області).

Проведення змагань спрямовано на:

- ☛ виховання в учнів таких важливих рис характеру, як сміливість, рішучість, наполегливість, спритність, витривалість;
- ☛ сприяння зміцненню фізичного здоров'я;
- ☛ розвиток тактичного мислення, вміння в обмежений час приймати рішення і діяти в складних обставинах.

Щоб змагання пройшли на достатньому організаційному рівні необхідно здійснити підготовчу роботу.

Створити головну суддівську колегію, яка керує змаганнями, у складі: головного судді та його заступників (вони вибирають місце проведення, готують учасників і матеріальне забезпечення, обладнують місце проведення змагання, маршрути дистанцій, умови виконання завдань).

3.4. Четвертий етап. Підведення підсумків

День цивільного захисту в навчальному закладі завершується підведенням підсумків.

На основі спостережень посередників за діями учасників навчально-виховного процесу, а також доповіді відповідального з питань ЦЗ, своїх заступників, посередників тренування.

У підсумковому виступі директор аналізує виконання запланованих заходів «Дня цивільного захисту», дає оцінку діям формувань цивільного захисту, відзначає правильні та ініціативні дії учасників навчально-виховного процесу.

За результатами підсумків видається **наказ** директора навчального закладу «Про підсумки проведення Дня цивільного захисту», в якому чітко визначено, що було досягнуто позитивного, які недоліки мали місце. А також, що необхідно доопрацювати, щоб не повторювати помилок в подальшому.

В наказі відзначаються педагогічні працівники, учні, технічний персонал, які брали активну участь у запланованих заходах у період підготовки і проведення Дня цивільного захисту.

Цей наказ обов'язково повинен бути доведений до працівників школи, учнів, інших учасників заходу.

Про найбільш цікаві заходи Дня цивільного захисту бажано висвітлити у засобах масової інформації. Це сприятиме стимулюванню учасників заходу, даватиме можливість керівництву навчального закладу і надалі сподіватись на активну участь та підтримку запрошених фахівців служб цивільного захисту.

Протягом наступного тижня директор готує звіт про проведення Дня цивільного захисту начальника відділу (управління) освіти райдержадміністрації (міської ради).

Література до розділу:

- ☞ Конституція України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996).
- ☞ Кодекс цивільного захисту України від 2 жовтня 2012 року.
- ☞ Закон України «Про охорону дитинства від 26.04.2001 № 2402-III.
- ☞ Постанова Кабінету Міністрів України від 27 серпня 2010 р. № 778 «Про затвердження Положення про загальноосвітній навчальний заклад».
- ☞ Постанова Кабінету міністрів України від 23.10. 2013 р. № 819 «Про затвердження Порядку проведення навчання керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту».
- ☞ Постанова Кабінету міністрів України від 26.06.2013р. № 444 «Про затвердження Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях».
- ☞ Постанова Кабінету міністрів України від 26 червня 2013р № 443 «Про затвердження Порядку підготовки до дій за призначенням органів управління та сил цивільного захисту».
- ☞ Постанова Кабінету міністрів України від 9 жовтня 2013 року № 787 «Про затвердження порядку утворення, завдання та функції формувань цивільного захисту».
- ☞ Постанова Кабінету міністрів України від 09 січня 2014р № 11 «Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту».
- ☞ Наказ МВС № 934 від 11.09.2014 р. «Про Затвердження Порядку організації та проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту.
- ☞ Наказ МОН України від 03.09.2009р. № 814 «Про Положення про Функціональну підсистему «Освіта і наука України» єдиної державної системи запобігання та реагування на надзвичайні ситуації техногенного та природного характеру».

ГЛАВА 2. ОРГАНІЗАЦІЯ, ПІДГОТОВКА ТА ПРОВЕДЕННЯ ОБ'ЄКТОВОГО ТРЕНУВАННЯ З ПИТАНЬ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

ВСТУП

Об'єктові тренування з питань цивільного захисту – форма практичної підготовки працівників, зокрема керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту, що визначає в цілому готовність загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладів до реалізації планів реагування на надзвичайні ситуації.

Тренування з учасниками навчально-виховного процесу щодо дій у надзвичайних ситуаціях та при виникненні пожеж у загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладах проводяться щорічно.

Метою проведення даного тренування у загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладах є комплексне відпрацювання їх учасниками дій з організації та здійснення заходів з питань цивільного захисту, передбачених планами реагування у разі загрози або виникнення надзвичайних ситуацій.

Тривалість проведення тренування залежить від часу, необхідного на виконання практичних заходів, специфіки навчального закладу, кількості тих, кого навчають, навчальної мети і завдань, поставлених перед учасниками тренування.

Тренування проводяться на навчально-матеріальній базі, що включає територію та будівлю закладу, захисні споруди, а також підготовлені навчальні місця.

Керівник тренування (керівник навчального закладу) несе повну відповідальність за підготовку, організацію і якість його проведення.

Навчально-методичними центрами цивільного захисту та безпеки життєдіяльності (далі - НМЦ ЦЗ та БЖД) здійснюється методичний супровід

з практичної підготовки у загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладах, що проводять об'єктові тренування з питань цивільного захисту, який передбачає:

- ☛ консультаційну допомогу керівникам та особам, які очолюють штаби керівництва об'єктових тренувань;
- ☛ надання рекомендацій з питань організації, планування та здійснення заходів цивільного захисту;
- ☛ розроблення і розповсюдження методичних рекомендацій з проведення об'єктових тренувань.

З метою забезпечення якісної підготовки та проведення тренування майстрами виробничого навчання та завідувачами навчально-консультаційними пунктами НМЦ ЦЗ та БЖД проводяться:

1. Інструктивно-методичні заняття з керівництвом тренування, які передбачають:

- ☛ проведення аналізу плану реагування на НС та визначення вихідних даних об'єктового тренування;
- ☛ відпрацювання на робочих місцях персоналом штабу керівництва плану проведення тренування;
- ☛ показ методики підготовки натурних ділянок, рубежів, місць з відтворення обстановки та роботи штабу керівництва під час відпрацювання практичних заходів за тренуванням;
- ☛ надання рекомендацій стосовно підготовки матеріалів для розбору тренування;
- ☛ індивідуальні консультації з відпрацювання документів тренування.

2. Цільові інструктажі з питань:

- ☛ підготовки ділянок з імітацією руйнувань, пожеж, вибухів, зон затоплення і зараження, задимлення, аварій на трубопроводах і ємностях, тощо;
- ☛ розміщення основних знаків та покажчиків, що використовуються для імітації на навчальних місцях з відпрацювання практичних заходів;

- ▶ порядку здійснення контролю за діями тих, хто навчається;
- ▶ дотримання загальних заходів безпеки на тренуванні.

Дані інструктажі проводяться з керівниками на навчальних місцях з практичного відпрацювання заходів і робіт.

ДСНС України та її територіальними органами здійснюється методичне керівництво і контроль за періодичністю проведення об'єктових тренувань з питань цивільного захисту та ведеться їх облік.

Об'єктові тренування з питань цивільного захисту в загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладах проводиться без порушення навчального процесу.

Тренування передбачають підготовчий період, періоди проведення тренування та розбір його результатів.

I. ПІДГОТОВЧИЙ ПЕРІОД ОБ'ЄКТОВОГО ТРЕНУВАННЯ

Успіх проведення тренування великою мірою залежить від його завчасного задуму (*визначення теми і мети тренування, чіткого керівництва та правильного визначення складу учасників*) та підготовки.

На основі аналізу проведення попередніх тренувань та ймовірних загроз, моделювання можливих надзвичайних ситуацій характерних для даного регіону, можливостей навчального закладу, керівник визначає тему і мету тренування.

Підготовка учасників тренування здійснюється з урахуванням характеру діяльності, особливостей територіального розміщення, метеорологічних і сейсмологічних умов, кваліфікації учасників, стану цивільного захисту у навчальному закладі. На цьому етапі також проводиться підготовка навчальних місць, засобів імітації, перевірка об'єктової системи оповіщення.

Підготовка та проведення об'єктового тренування здійснюється особисто керівником навчального закладу на підставі виданого ним **наказу**.

До участі у тренуванні залучаються усі працівники навчального закладу. Залучення учнів до відпрацювання навчальних питань, які

потребують їх участі (заповнення захисної споруди, евакуація, тощо) проводиться у найбільш зручний для навчального закладу час.

Для підготовки тренування та контролю за діями тих, хто навчається, призначається **штаб керівництва тренуванням**:

👤 начальник штабу (заступник керівника з навчально-виховної роботи);

👤 заступник начальника штабу (вчитель предмету «Захист Вітчизни»);

👤 помічник начальника штабу (вчитель фізики, хімії, біології, інженер з охорони праці - в залежності від змодельованої ситуації);

👤 помічник начальника штабу з імітації (вчитель трудового навчання).

Підготовчий період об'єктового тренування включає:

☞ проходження керівником навчального закладу відповідного навчання у навчально-методичному центрі цивільного захисту та безпеки життєдіяльності, у тому числі з питань пожежної безпеки;

☞ проходження керівником штабу керівництва та керівниками навчальних груп відповідного навчання у навчально-методичному центрі цивільного захисту та безпеки життєдіяльності;

☞ проходження педагогічними та іншими працівниками навчального закладу навчання за програмами загальної підготовки;

☞ проведення комісією навчального закладу, яку очолює сам керівник і до складу якої включається представник відповідного територіального органу ДСНС України, попереднього контролю знань і умінь тих, хто навчається за програмою загальної підготовки;

☞ інформування керівником навчального закладу, напередодні проведення тренування сусідніх суб'єктів господарювання про відповідні заходи;

- ☞ відпрацювання та розробка розпорядчих і плануючих документів:
- 📄 *наказ керівника навчального закладу «Про підготовку та проведення тренування з питань цивільного захисту»;*
- 📄 *план проведення тренування;*
- 📄 *план імітації (за необхідністю);*
- 📄 *проект наказу «Про стан готовності навчального закладу до вирішення завдань цивільного захисту»;*
- 📄 *проект звіту про організацію проведення об'єктового тренування з питань цивільного захисту.*

Підготовка до тренування здійснюється на підставі НАКАЗУ керівника навчального закладу «Про підготовку та проведення тренування з питань цивільного захисту» (*Додаток 1*), який видається керівником закладу не пізніше, ніж за **45 днів до його проведення**. З моменту видання та доведення до виконавців вимог цього наказу, розпочинається безпосереднє планування його заходів.

Відповідно до вимог наказу розробляється **ПЛАН проведення тренування** (*Додаток 2*), який затверджується керівником навчального закладу і погоджується з територіальним органом управління освітою.

План проведення є **основним документом**, який визначає хід тренування, послідовність відпрацювання навчальних питань, розробляється текстуально з такими **додатками**: план об'єкта з графічним показом навчальних місць (*Додаток 3*), переліком засобів імітації. План імітації може відпрацьовуватися окремо.

Кількість та зміст етапів визначається керівником тренування з таким розрахунком, щоб розкривалася тема та досягалася мета тренування у відведений для його проведення час. Як правило тренування проводиться у 2 етапи.

2. ПЕРІОД ПРОВЕДЕННЯ ОБ'ЄКТОВОГО ТРЕНУВАННЯ

I. На першому етапі тренування, при загрозі виникнення надзвичайних ситуацій в режимі підвищеної готовності відпрацьовуються наступні навчальні питання:

- 1) оповіщення та збір керівного складу, збір та уточнення даних обстановки, що склалася, їх оцінка та аналіз;
- 2) уточнення Плану реагування на надзвичайні ситуації та завдання керівного складу;
- 3) перевірка готовності до дій за призначенням відповідальних осіб.

При цьому особливу увагу керівництво тренування має приділяти питанням:

- ! функціонування основної та дублюючої об'єктової системи оповіщення,
- ! організації проведення практичних заходів, наявності засобів індивідуального захисту;
- ! готовності захисних споруд (протирадіаційних укриттів, підвальних приміщень, тощо) до укриття учасників навчально-виховного процесу.

II. На другому етапі в залежності від змодельованої обстановки (дії в режимі надзвичайної ситуації) відпрацьовуються навчальні питання:

 оповіщення учасників навчально-виховного процесу про проведення (за необхідністю, при наявності часу та можливостей):

- ➔ герметизації приміщень;
- ➔ переміщення учасників навчально-виховного процесу в безпечне місце (верхні, нижні поверхи, підвальні приміщення);
- ➔ дії учасників тренування за сигналом «Увага всім!». Екстрена евакуація» (дії при виникненні НС, пожежі);
- ➔ контроль кількості евакуйованих та доповідь органам управління освітою про прийняті рішення та проведені заходи;

➔ уточнення списків на евакуацію працівників навчального закладу, документації евакуаційної комісії (відповідальної особи за евакуацію);

➔ проведення тренування з пожежною дружиною.

Змодельовані на цьому етапі навчальні ситуації (ввідні) (*Додаток 5*), повинні за своїм змістом відрізнятися одна від одної, щоб дати можливість набути практичних навиків в прийнятті рішень керівним складом закладу.

Особливу увагу на цьому етапі керівництво тренування має приділяти діям:

- 👤 відповідальних осіб;
- 👤 учнів та студентів навчального закладу;
- 👤 класних керівників, вчителів, які проводять уроки.

Відпрацювання навчальних питань, які потребують участі учнів (заповнення захисної споруди, евакуація, тощо) проводиться, як правило під час великої перерви або в найбільш зручній для навчального закладу час.

Практичні заходи тренування проводяться з імітацією дій у надзвичайних ситуаціях та при виникненні пожеж. Імітація даних заходів залежить від навчальних цілей, особливостей навчального закладу, характеру місцевості і наявності імітаційних засобів. Окремі елементи імітації доповнюються відповідними знаками, вказівниками, прапорцями, пояснювальними написами.

Особи, які беруть участь у тренуванні зобов'язані дотримуватись вимог безпеки, правил експлуатації обладнання та вимог відповідних інструкцій.

3. РОЗБІР ОБ'ЄКТОВОГО ТРЕНУВАННЯ

Розбір є заключною частиною тренування. Мета розбору полягає у визначенні міри виконання навчальних завдань, що ставились на тренування. Під час розбору нагадується задум, тема, етапи, навчальні питання, склад учасників тренування, загальна обстановка.

Заступники керівника тренування, штаб керівництва тренуванням на основі постійного і всебічного вивчення роботи та дій учасників тренування

готують матеріали для загального розбору у вигляді коротких висновків, пропозицій.

При проведенні розбору керівником тренування здійснюється аналіз та дається оцінка дій тих, хто навчався з наведенням фактів і показників, здійснюється постановка завдань для усунення недоліків.

За результатами підсумків тренування видається наказ керівника навчального закладу «Про стан готовності закладу до вирішення завдань цивільного захисту» (*Додаток 3*).

У разі необхідності за результатами тренування можуть вноситися уточнення та зміни до Плану реагування на надзвичайні ситуації.

За підсумками об'єктового тренування з питань цивільного захисту про результати його проведення **не пізніше 10 днів** з часу його закінчення складається **ЗВІТ** про організацію проведення об'єктового тренування у закладі за встановленою формою (*Додаток 4*). Звіт підписується керівником навчального закладу і подається до територіального органу управління освітою та територіального органу ДСНС України.

Література до розділу:

1996).

Конституція України (Відомості Верховної Ради України (ВВР),

Кодекс цивільного захисту України від 2 жовтня 2012 року.

III».

Закон України «Про охорону дитинства від 26.04.2001 №2402-

Постанова Кабінету Міністрів України від 27.08.2010 р. № 778
«Про затвердження Положення про загальноосвітній навчальний
заклад».

Постанова Кабінету міністрів України від 23.10.2013 р. № 819
«Про затвердження Порядку проведення навчання керівного складу та
фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з
питань цивільного захисту».

Постанова Кабінету міністрів України від 26.06.2013р. № 444
«Про затвердження Порядку здійснення навчання населення діям у
надзвичайних ситуаціях».

Постанова Кабінету міністрів України від 09 січня 2014р. №11
«Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного
захисту».

Наказ МВС № 934 від 11.09.2014 р. «Про Затвердження Порядку
організації та проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з
питань цивільного захисту».

Наказ ДСНС України № 458 від 08.08.2014р. Про внесення змін
до «Програми загальної підготовки працівників підприємств, установ та
організацій до дій у надзвичайних ситуаціях».

ДСТУ 5058:2008. Навчання населення діям у надзвичайних
ситуаціях (Національний стандарт України).

ДОДАТКИ

ВАРІАНТ !

Додаток 1

до глави 2 методичного посібника

(бланк навчального закладу)

НАКАЗ

« ___ » _____ 20__ року

м. _____

№ _____

Про підготовку та проведення
тренування з питань цивільного захисту

Відповідно до вимог Кодексу цивільного захисту України від 02.10.2012р., розпорядження керівника органу виконавчої влади (органу місцевого самоврядування) від « ___ » _____ 20__ р. № ___ та з метою досягнення злагодженості в роботі керівного складу, штабу керівництва тренуванням, відповідальних осіб при виконанні заходів реагування на надзвичайні ситуації, перевірки надійності об'єктової системи оповіщення, перевірки порядку екстреної евакуації учасників навчально-виховного процесу у випадку виникнення надзвичайних ситуацій
НАКАЗУЮ:

1. « ___ » _____ 20__ року провести об'єктові тренування з питань цивільного захисту за темою «Дії керівного складу навчального закладу при загрозі виникнення надзвичайної ситуації. Дії учасників навчально-виховного процесу при проведенні екстреної евакуації».

2. Призначити штаб керівництва тренуванням для підготовки тренування та контролю за діями тих, хто навчається у складі:

начальник штабу (П.І.Б, посада);

заступник (П.І.Б, посада);

помічники (П.І.Б, посада).

3. До участі у тренуванні залучити:

керівний склад закладу;

відповідальних осіб за оповіщення та зв'язок, охорону громадського порядку, надання домедичної допомоги та гасіння пожеж;

учасників навчально-виховного процесу.

4. Керівнику штабу керівництва тренуванням до « ___ » _____ 20__ р. забезпечити:

розробку документів з проведення тренування;

підготовку навчально-матеріальної бази, навчальних місць, засобів зв'язку, оповіщення та імітації.

5. Призначити комісію для попереднього контролю знань і умінь тих, хто навчається за програмою загальної підготовки у складі:

Голова комісії - керівник навчального закладу _____;

Члени комісії:

- представник територіального органу ДСНС України (за згодою) _____
- інженер з охорони праці;
- працівники закладу.

6. Інженеру з охорони праці _____ (П.І.Б.) з усіма учасниками навчально - виховного процесу, задіяними на тренуванні, провести цільовий інструктаж з дотримання вимог правил безпеки праці та пожежної безпеки.

7. Головному бухгалтеру _____ (П.І.Б.) передбачити фінансові витрати, пов'язані з проведенням тренування, а також матеріального заохочення його учасників.

8. Готовність до проведення тренування з питань цивільного захисту «_____» _____ 20____ р.

9. Наказ довести до керівного складу та штабу керівництва тренуванням.

10. Керівництво тренуванням та контроль за виконанням вимог даного наказу залишаю за собою.

Керівник навчального закладу _____

ВАРІАНТ !

Додаток 2

до глави 2 методичного посібника

ПОГОДЖУЮ

Керівник територіального органу
управління освітою

« _____ » березня 20_ р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Керівник навчального закладу

„ _____ » березня 20_ р.

ПЛАН

проведення об'єктового тренування з питань цивільного захисту

Тема: «Дії керівного складу навчального закладу при загрозі виникнення надзвичайної ситуації. Дії учасників навчально-виховного процесу при проведенні екстреної евакуації».

Навчальна мета :

- досягнення злагодженості в роботі керівного складу, працівників закладу в цілому при виконанні заходів запобігання і реагування на надзвичайні ситуації;
- перевірка порядку екстреної евакуації учасників навчально-виховного процесу з приміщень будівлі у випадку виникнення надзвичайних ситуацій та їх тренування;

Основні завдання, які ставляться перед учасниками:

- перевірка реальності виконання заходів плану реагування на надзвичайні ситуації;
- перевірка стану захисної споруди та порядку її заповнення у випадку виникнення надзвичайних ситуацій;
- перевірка наявності засобів індивідуального захисту;
- перевірка надійності об'єктової системи зв'язку та оповіщення.

ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ

(Етапи, навчальні питання, перелік документів, порядок залучення відповідальних осіб та учасників навчально-виховного процесу)

**Перший етап: «Організація заходів цивільного захисту при загрозі виникнення надзвичайної ситуації»
(функціонування _____ ланки територіальної підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту в
режимі підвищеної готовності (далі - ЄДС ЦЗ))**

з 8⁰⁰ до 8⁴⁵ «__» _____ 20__ р.

Навчальні питання:

1. Збір керівного складу, комісії з питань надзвичайних ситуацій, уточнення завдань.

(Схема оповіщення та зв'язку, список керівного складу)

2. Порядок виконання заходів плану реагування при загрозі виникнення:

- стихійного лиха;

- аварії на хімічно-небезпечних об'єктах з викидом (виливом) небезпечно-хімічних речовин;

- пожежі.

(План реагування на надзвичайні ситуації, відомості наявності засобів індивідуального захисту та матеріалів для герметизації приміщень, дегазації).

3. Перевірка готовності відповідальних осіб.

(Списки відповідальних осіб, відомості укомплектованості майном та засобами індивідуального захисту).

**Другий етап: «Проведення заходів ЦЗ при виникненні надзвичайної ситуації» (функціонування _____ ланки
територіальної підсистеми ЄДС ЦЗ в режимі надзвичайної ситуації)**

з 10²⁰ до 11³⁰ «__» _____ 20__ р.

Навчальні питання:

1. Дії керівного складу, відповідальних осіб, учасників навчально-виховного процесу:

а) за сигналом «Увага всім!» АВАРІЯ НА ХІМІЧНО – НЕБЕЗПЕЧНОМУ ОБ'ЄКТІ.

- проведення герметизації приміщень навчального закладу;

б) за сигналом «Увага всім!» ПОЖЕЖА на другому поверсі навчального закладу;

- проведення екстреної евакуації учасників навчально-виховного процесу.

(Схема оповіщення та зв'язку, мегафони, ручні дзвінки, класні журнали, список керівного складу, документи захисної споруди).

2. Проведення тренування:

- з пожежною дружиною – з правил користування первинними засобами пожежогасіння при гасінні осередків загорання.

ХІД ТРЕНУВАННЯ

Час проведення	Зміст навчальних питань	Обстановка на зазначений час та її імітація)	Порядок і зміст роботи керівника тренування, його заступників, помічників	Очікувані дії тих, хто навчається при відпрацюванні кожного навчального питання
1	2	3	4	5
Перший етап навчання: 8⁰⁰ - 8⁴⁵ « ____ » квітня 20__ р.				
8⁰⁰ - 8¹⁵	1) Збір керівного складу, уточнення завдань	З території Західної Європи наближається ураган. Швидкість вітру досягає 25 м/с, наближення передбачається через 1-2 години	Керівник закладу дає розпорядження заступнику з навчально – виховної роботи, негайно оповістити і зібрати керівний склад та комісію з питань НС. Доводить їм обстановку, розпорядження про функціонування ____ ланки територіальної підсистеми ЄДС ЦЗ в режимі підвищеної готовності. Ставить завдання щодо захисту учасників навчально-виховного процесу від можливих наслідків стихійного лиха	Заступник з навчально – виховної роботи викликає керівний склад (в тому числі відповідальних осіб), комісію з питань НС, перевіряє їх прибуття і доповідає керівнику закладу
8¹⁵ - 8³⁰	2) Уточнення плану реагування на НС	Обстановка погіршується	Керівник навчального закладу заслуховує доповіді, пропозиції керівного складу, комісії з питань НС, дає вказівки та за потребою проводить засідання комісії з питань НС	Заступник з навчально – виховної роботи уточнює план реагування на НС за розділами та пунктами. Керівний склад: - усвідомлює та оцінює обстановку; - дає відповідні пропозиції; - готує розпорядження підлеглим.

Час проведення	Зміст навчальних питань	Обстановка на зазначений час та її імітація)	Порядок і зміст роботи керівника тренування, його заступників, помічників	Очікувані дії тих, хто навчається при відпрацюванні кожного навчального питання
1	2	3	4	5
8 ³⁰ - 8 ⁴⁵	Перевірка готовності відповідальних осіб	Ураган розповсюджується територією сусідніх областей	Із заступниками та відповідальними особами перевіряє наявність майна, приладів, засобів індивідуального захисту	Відповідальні особи готують своїх працівників до дій у НС, приводять майно, засоби індивідуального захисту в готовність без припинення навчального процесу
Другий етап навчання з 10²⁰ - 11³⁰ « » квітня 20__ р.				
10 ²⁰ -10 ⁴⁰	Дії керівного складу, відповідальних осіб, учасників навчально-виховного процесу за сигналом «Увага всім!» АВАРІЯ НА ХІМІЧНО – НЕБЕЗПЕЧНОМУ ОБ'ЄКТІ	В 10 ²⁰ із управління освіти міста поступив сигнал «Увага всім!» АВАРІЯ НА ХІМІЧНО – НЕБЕЗПЕЧНОМУ ОБ'ЄКТІ	Використовуючи дублюючу систему оповіщення навчального закладу (мегафон, дзвінок, посильні) дає розпорядження: «Провести герметизацію приміщень будівлі підручними матеріалами».	Відповідальні особи за оповіщення та зв'язок проводять оповіщення відповідно до схеми. Педагогічні працівники зупиняють навчально-виховний процес. Проводиться герметизація приміщень будівлі: вікон, дверей, вентиляційних отворів. Учасники навчально-виховного процесу переміщуються на верхні поверхи школи (або в підвальні приміщення у відповідності від ситуації). При можливості і наявності транспорту вивозяться в безпечний район або виводяться пішки

Час проведення	Зміст навчальних питань	Обстановка на зазначений час та її імітація)	Порядок і зміст роботи керівника тренування, його заступників, помічників	Очікувані дії тих, хто навчається при відпрацюванні кожного навчального питання
1	2	3	4	5
10 ⁴⁰ -11 ⁰⁰	Дії керівного складу, відповідальних осіб, учасників навчально-виховного процесу за сигналом «Увага всім!». ПОЖЕЖА у приміщенні закладу	В 10.40 від вчителя фізики надійшла інформація про виникнення пожежі в кабінеті фізики на другому поверсі	Використовуючи основну систему оповіщення школи (електричний дзвінок – часті дзвінки, радіовузол) дає розпорядження: «Увага всім!» ПОЖЕЖА. Провести екстрену евакуацію Особисто та через заступників, штаб керівництва тренуванням здійснює контроль за виконанням розпорядження	Проводиться екстрена евакуація учасників навчально-виховного процесу за встановленими маршрутами у відповідності до схеми евакуації через основний та запасні виходи. Відповідальні особи за охорону громадського порядку забезпечують організовану екстрену евакуацію учасників навчально-виховного процесу та перевіряють приміщення загального користування, охороняють основні та запасні виходи, діє заборона на повернення людей у будівлі закладу.
11 ⁰⁰ -11 ⁰⁵	Контроль кількості евакуйованих та доповідь органам управління освітою про прийняті рішення та проведені заходи		Керівник тренування дає вказівку заступнику з навчально-виховної роботи перевірити кількість евакуйованих учасників навчально-виховного процесу Приймає доповідь заступника з навчально-виховної роботи про кількість евакуйованих Керівник тренування доповідає органу управління освітою про прийняті рішення та проведені заходи	Класні керівники, вчителі доповідають заступнику з навчально-виховної роботи про кількість евакуйованих

Час проведення	Зміст навчальних питань	Обстановка на зазначений час та її імітація)	Порядок і зміст роботи керівника тренування, його заступників, помічників	Очікувані дії тих, хто навчається при відпрацюванні кожного навчального питання
1	2	3	4	5
11 ⁰⁵ -11 ²⁰	Проведення тренувань: - пожежної дружини		Керівник тренування дає розпорядження на проведення тренування пожежної дружини	Керівник на навчальному місці розпочинає тренування та коментує дії тих, хто навчається
11 ²⁰ - 11 ³⁰	Повернення учасників навчально-виховного процесу в будівлю закладу		Керівник тренування дає команду на переведення закладу в режим повсякденного функціонування та повернення учасників навчально-виховного процесу в будівлю закладу	Учасники навчально-виховного процесу повертаються в будівлю закладу

Час закінчення тренування 11³⁰, підведення підсумків тренування о 15⁰⁰ в актовому залі.

Начальник штабу керівництва тренуванням _____

3. За ініціативу та умілі дії в ході тренування:

а) нагородити _____:

інженера з охорони праці _____

б) нагородити _____:

відповідальну особу за організацію оповіщення та зв'язку _____

4. Контроль за виконанням даного наказу залишаю за собою.

Керівник навчального закладу _____

ЗВІТ

про організацію проведення об'єктового тренування з питань цивільного захисту у _____ навчальному закладі

за темою: «Дії керівного складу школи при загрозі виникнення надзвичайної ситуації. Дії учасників навчально-виховного процесу під час екстреної евакуації з приміщення школи»

Тривалість тренування – _____ год.

Керівник тренування - керівник навчального закладу _____

До тренування залучались:

керівний склад __ осіб;

комісія з питань надзвичайних ситуацій __ осіб;

евакуаційна комісія (відповідальна особа за евакуацію) _____ осіб;

відповідальні особи за напрямками _____ осіб;

пожежна дружина __ осіб;

інші працівники _____ осіб.

1. Оцінка готовності навчального закладу на період проведення тренування до реалізації плану реагування на надзвичайні ситуації, у тому числі:

якості відпрацювання плануючих документів для організації діяльності закладу з питань цивільного захисту;

стану утримання та підготовки до використання за призначенням захисних споруд цивільного захисту;

заходів із завчасного накопичення і підтримання у готовності засобів радіаційного та хімічного захисту;

стану підготовки керівного складу та штабу тренування, відповідальних осіб ;

функціонування об'єктової системи оповіщення та організації порядку доведення до учасників навчально-виховного процесу інформації про загрозу виникнення або виникнення надзвичайної ситуації;

організації заходів щодо забезпечення пожежної та техногенної безпеки.

2. Повнота і якість відпрацювання плануючих документів з тренування, доцільність та реальність задуму тренування.

3. Відповідність відтворення (імітації) навчальної обстановки характеру діяльності навчального закладу, відповідність ввідних даних щодо

обсягу, ступеня деталізації, джерел та часу їх надходження з урахуванням реальних можливостей. Зміст ввідних даних щодо розвитку обстановки.

4. Оцінка дій керівного складу, штабу тренування.

5. Час проходження інформації про загрозу виникнення або виникнення надзвичайної ситуації від органів місцевого самоврядування.

6. Дії керівного складу, штабу тренування під час введення режиму підвищеної готовності: організація роботи комісії з питань надзвичайних ситуацій, вжиття заходів щодо захисту учасників навчально-виховного процесу.

7. Організація і здійснення заходів з локалізації та ліквідації надзвичайних ситуацій, пожеж із залученням необхідних сил та засобів.

8. Забезпечення взаємодії з органами управління і силами, визначеними для проведення спільних заходів і робіт з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій.

9. Розроблення документів на проведення відповідних заходів з цивільного захисту, чітке і наочне позначення обстановки.

10. Особиста присутність керівництва тренування на місцях проведення практичних заходів (навчальних місцях).

11. Відпрацювання сигналів оповіщення цивільного захисту і дій учасників навчально-виховного процесу за ними.

12. Перелік заходів виконаних з метою удосконалення складових системи цивільного захисту навчального закладу у період підготовки та проведення тренування з питань цивільного захисту.

13. Результати тренування обговорені на засіданні комісії з питань надзвичайних ситуацій навчального закладу (протокол № _____ від _____ додається).

Керівник тренування _____
(посада, підпис, ініціали, прізвище)

**Варіанти
ввідних для штабу керівництва тренування:**

- ✱ «Переведення _____ ланки територіальної підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту в режим підвищеної готовності»;
- ✱ «Переведення _____ ланки територіальної підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту в режим надзвичайної ситуації»;
- ✱ «Розлив (викид) хімічно - небезпечних речовин (аміаку, хлору, ртуті)»;
- ✱ «Пожежа в приміщенні закладу»;
- ✱ «Аварія на атомній електростанції»;
- ✱ «Замінування навчального закладу»;
- ✱ «Виявлено підозрілий предмет»;
- ✱ «Сильний вітер (ураган, смерч)»;
- ✱ «Переведення _____ ланки територіальної підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту в режим повсякденного функціонування»

Варіанти

навчальних місць з відпрацювання практичних заходів тренування щодо дій у надзвичайних ситуаціях та при виникненні пожежі з учасниками навчально-виховного процесу у навчальному закладі

Навчальне місце №1 (місце проведення - кабінет керівника, коридор)

Вручення ввідної № 1, збір керівного складу, проведення засідання об'єктової комісії з питань НС, уточнення Плану реагування на НС. Огляд з визначенням ступеня готовності відповідальних осіб.

Навчальне місце №2 (місце проведення - будівля та територія)

Вручення ввідної № 2 (Аварія на складі хлору) Проведення заходів з герметизації приміщень будівлі закладу, проведення евакуаційних заходів

Навчальне місце № 3 (місце проведення - будівля та територія)

Вручення ввідної № 3 (Пожежа). Екстрена евакуація учасників навчально-виховного процесу. Проведення протипожежних заходів (вимкнення джерел електроенергії, повідомлення за тел. 101- пожежно-рятувальну службу, зустріч підрозділів)

Навчальне місце № 4 (місце проведення - будівля та територія)

Проведення знезаражування внутрішніх приміщень та будівлі закладу.

Навчальне місце № 5 (місце проведення – територія закладу)

Вручення ввідної № 4 Переведення об'єкту в режим повсякденного функціонування.

Навчальне місце № 6 (місце проведення – територія закладу)

Тренування :

- † з одягання індивідуальних засобів захисту (костюм Л-1, протигази);
- † з надання домедичної допомоги потерпілому;
- † гасіння осередку пожежі первинними засобами гасіння.

Навчальне місце № 7 (місце проведення – захисна споруда)

Тренування:

- † заповнення захисної споруди учнями старших класів навчального закладу